

Korupcia ako jedna z príčin finančnej a hospodárskej krízy v podmienkach Grécka

Corruption – one of the causes of financial and economic crisis in the case of Greece

Abstrakt

Článok sa zaoberá problematikou korupcie v podmienkach Grécka. Predchádzanie, riešenie a bojovanie proti korupcii je zložité. Korupcia je faktorom, negatívne ovplyvňujúcim verejné financie krajiny. Obzvlášť v posledných rokoch, kedy je hospodárstvo krajín postihnuté drvivými dôsledkami finančnej krízy, predstavuje korupcia výrazné odčerpávanie štátnych príjmov, ktoré by sa pri správnom jednaní dali použiť na zlepšenie ekonomickej situácie a zvýšenie celkového verejného blaha, napr. podporou. Tento článok je taktiež jedným zo sérií článkov o Grécku a jeho hospodárskej politike, ktorá priniesla eurozóne hospodárske problémy, ktoré vypukli v priebehu finančnej a hospodárskej krízy.

Kľúčové slová: Grécko, korupcia, Transparency International

Abstract

This paperwork is focused on the problem of corruption in the case of Greece. Prevention, treatment and fighting against corruption are difficult. Corruption is a factor adversely affecting the public finances of the country. Especially in recent years, when the economy of countries is affected by the vast consequences of the financial crisis, corruption is a significant outflow of state revenues, which could be used to improve the economic situation and the increase in the overall public good. This article is also one of the series of articles about Greece and its economic policy that has brought the eurozone economic problems which erupted during the financial and economic crisis.

Key words: Greece, corruption, Transparency International

Príspevok je spracovaný v rámci projektu *Protirečenie tvorby ľudského kapitálu v novej ekonomike*. Grant číslo: 1/0379/12 Vedúci projektu: doc. Ing. Marta Martincová, PhD. Doba riešenia: 2012-2014. (50%)
Príspevok je tiež spracovaný v rámci projektu VEGA V-13-001-00 *Význam novej inštitucionálnej ekonómie v súčasnom období*. Grant číslo: 1/0889/13. Vedúci projektu: prof. Ing. Anetta Čaplánová, PhD. Doba riešenia: 2013-2015. (50%)

Úvod

Korupcia je jednou z príčin, ktorú nielen ekonómovia, ale i samotní grécki občania označujú ako jedného z hlavných pôvodcov gréckej finančnej krízy. „Až $\frac{3}{4}$ európskeho obyvateľstva si myslí, že korupcia je hlavným problémom v ich krajine. V Grécku si to myslí až 98%.“¹ Aby sme ale lepšie porozumeli úlohe, ktorú zohrala korupcia v gréckej kríze, tak si najskôr vysvetlíme, čo to vlastne korupcia je, aké sú príčiny jej vzniku a aké spoločenské a ekonomické dôsledky môže vyvolať.

Korupcia v Grécku

Vo všeobecnosti môžeme definovať korupciu ako zneužitie postavenia vo vlastný prospech, pričom nemusí ísť len o prospech finančný, ale i rôzne hmotné dary či nehmotné výhody. V prvom rade si však musíme uvedomiť, že ide o činnosť nezákonnú a každý, kto sa korupcie zúčastňuje, či už ako príjemca alebo poskytovateľ úplatku, pácha trestný čin. V rámci korupcie ďalej rozoznávame korupciu priamu a nepriamu. Pri priamej korupcii osoba poskytuje úplatok inej osobe s cieľom priamo ovplyvniť jej konanie, pričom pri nepriamej korupcii prijíma osoba úplatok s cieľom ovplyvniť konanie tretej osoby.

Príčiny korupčného konania súvisia hlavne s dvoma faktormi, a to z prospechu a rizika. Motivácia konať korupčne je tým vyššia, čím je vyšší prospech z nej a zároveň nižšie riziko jej odhalenia.

Podľa Transparency International Slovensko, priestor na korupciu vzniká vtedy, ak pravidlá:

- neexistujú,
- sú v nich medzery a nedostatky,
- sú nejasné a nepredvídateľné, čo dáva voľnosť v rozhodovaní
- ak sa ich dodržiavanie nevynucuje.²

Korupčné správanie má veľký vplyv na ekonomickú i spoločenskú stránku života. Nielenže obmedzuje prístup občanov k verejným statkom a službám, čím vedie k strate dôvery voči vládnej moci a verejným činiteľom, zároveň však vytvára priestor pre rozvoj organizovaného zločinu. Korupcia taktiež naruša transparentnosť a konkurencieschopnosť,

¹ KOCH, A. 2012. *Corruption perceptions index 2012 and the european financial crisis*. 2012. Online dostupné na: <http://blog.transparency.org/2012/12/06/corruption-perceptions-index-2012-and-the-european-financial-crisis/>.

² ĎURAJKOVÁ, D. – ZEMANOVIČOVÁ, D. – ZUBERSKÁ, M. 2004. *Celospoločenský problém – Korupcia II (metodická príručka)*. Bratislava : Transparency International Slovensko, 2004. s. 34. ISBN 80-89041-78-7.

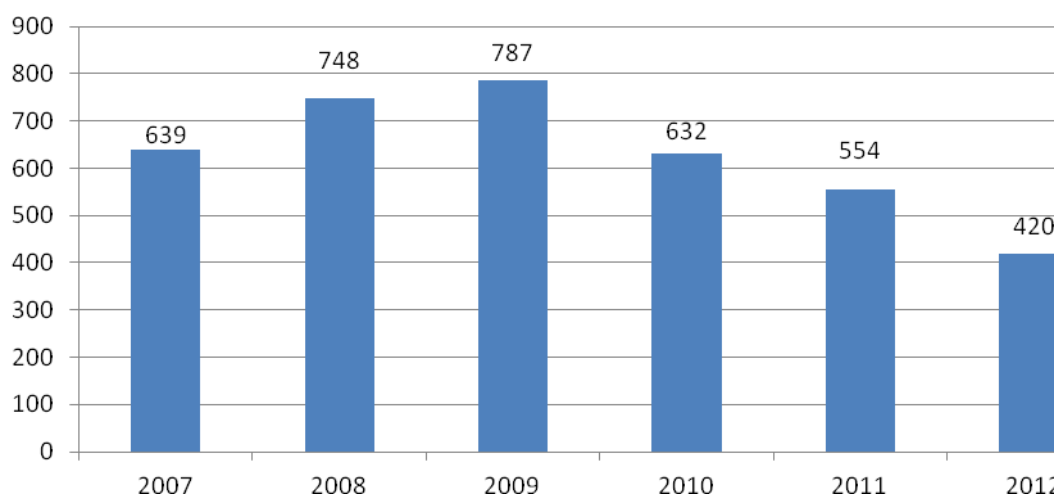
čím deformuje podnikateľské prostredie a zvyšuje investičné riziko. Ekonomika je využívaná hlboko pod jej potenciálom. Môžeme teda zhodnotiť, že korupcia v zásade podkopáva demokratický systém riadenia krajiny.

Pojem korupcia v spojení s Gréckom nie je ničím novým. V krajine ju môžeme spozorovať prinajmenšom za posledných 2500 rokov...

Keď sa pozrieme na súčasný korupčný stav v Grécku, neunikne nám fakt, že Grécko je v rámci EÚ považované za krajinu v najvyššou korupciou. V roku 2012 ju tak označila Transparency International: „Grécko so skóre 36 bodov zo 100, sa umiestnilo na 94. mieste zo 176 hodnotených krajín, a spolu s Talianskom, Španielskom a Portugalskom, ako centrom európskej krízy, tak predstavujú štyri krajiny s najhorším hodnotením v západnej Európe.“³

Ak by sme si daný stav chceli pozrieť v číselnom vyjadrení, tak sa dopracujeme k číslu 420 miliónov eur. Takto odhaduje v „National survey on corruption in Greece“ z roku 2012 agentúra Transparency International hodnotu korupcie v Grécku. Ak to porovnáme s údajmi z predchádzajúcich rokov, môžeme si všimnúť, že má táto hodnota, v období od vypuknutia svetovej finančnej krízy a zároveň priznania finančných problémov Grécka, klesajúcu tendenciu. Mohli by sme to dať do súvisu s faktom, že od obdobia, kedy Grécko priznalo svoje závažné pochybenia, sú jeho štátne príjmy a výdavky pod neustálym dohľadom európskych inštitúcií.

Graf č. 1: Miera korupcie v Grécku v rokoch 2007-2012 (v mil. EUR).

Zdroj: TRANSPARENCY INTERNATIONAL – GREECE. 2012. *National Survey on Corruption in Greece 2012: Summary presentation of survey results*. 2012. Online dostupné na: <http://en.transparency.gr/Content.aspx?page=15>.

³ KOCH, A. 2012. *Corruption perceptions index 2012 and the european financial crisis*. 2012. Online dostupné na: <http://blog.transparency.org/2012/12/06/corruption-perceptions-index-2012-and-the-european-financial-crisis/>.

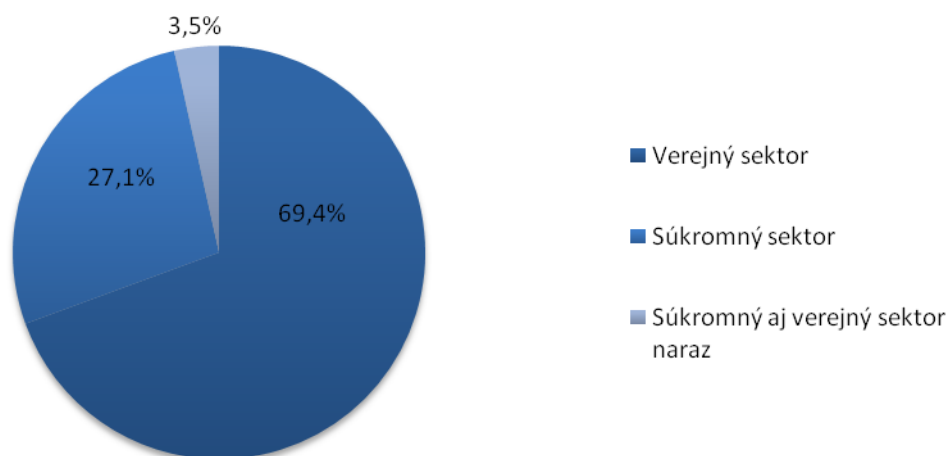
Ako môžeme vidieť v grafe č. 1, jedná sa o nemalé sumy, ktoré by pomohli vyriešiť dlhové problémy krajiny. Tieto čísla sú však len odhadmi a ich reálna hodnota môže byť ešte oveľa vyššia. Pravdou však zostáva, že namiesto toho, aby sa peňažné prostriedky využili na splatenie dlhov alebo zvýšenie verejného blahobytu, skončili vo vreckách skorumpovaných úradníkov.

Korupcia v Grécku sa však netýka len sektoru verejného. Keď totiž obyvateľstvo vidí, že politici a iní úradníci pracujúci vo verejnom sektore, konajú korupčne a napriek tomu nie sú potrestaní, vznikne u nich určitá ľahostajnosť voči zákonom a sami začnú konať rovnako. A tak sa stala korupcia problémom aj v súkromnom sektore.

V štúdii „National Integrity System Assessment: Greece“, ktorú zverejnila agentúra Transparency International 12. februára 2013, sa dočítame, že najviac postihnutou oblasťou v súkromnom sektore sú súkromné inštitúcie poskytujúce zdravotné služby. Ďalej ide o oblasť účtovníctva a práva, telekomunikácie, poisťovne, reality, logistiku a transportné spoločnosti, hazard a tzv. „nočný priemysel“, zahŕňajúci bary, diskotéky, záložne a iné.⁴

Pre lepšiu predstavu uvádzame grafy s porovnaniami korupčného prístupu v oboch sektoroch.

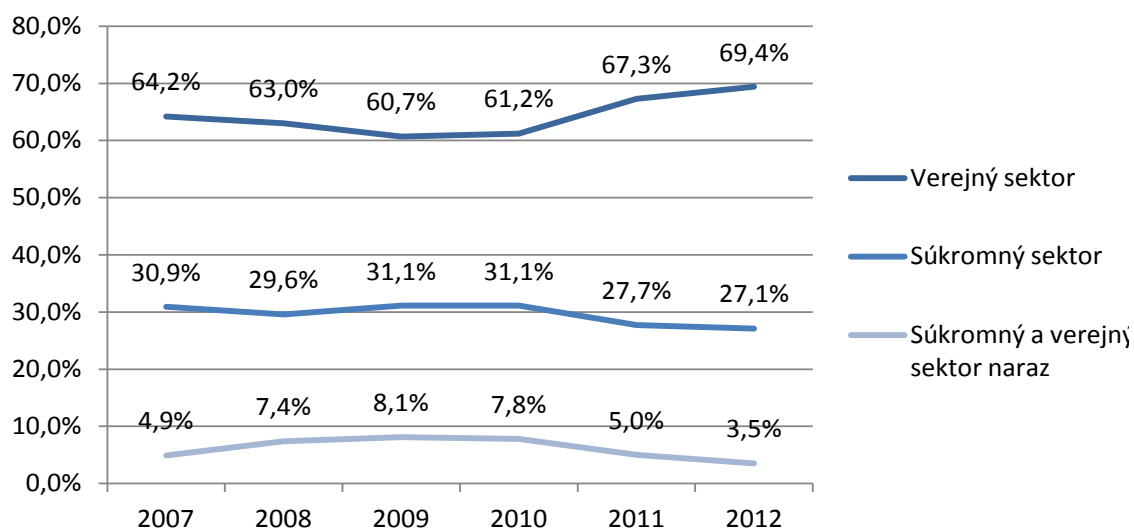
Graf č. 2: Korupcia podľa sektorov: Reakcie respondentov, od ktorých boli v období od januára 2012 do decembra 2012 požadované úplatky (v %).

Zdroj: TRANSPARENCY INTERNATIONAL – GREECE. 2012. *National Survey on Corruption in Greece 2012: Summary presentation of survey results*. 2012. Online dostupné na: <http://en.transparency.gr/Content.aspx?page=15>.

⁴ DAMASKOU, A. 2012. *National integrity system assessment – Greece*. Grécko: Transparency International – Greece, 2012. Online dostupné na: http://www.transparency.org/whatwedo/pub/nis_greece_2012. ISBN 978-960-99036-1-5.

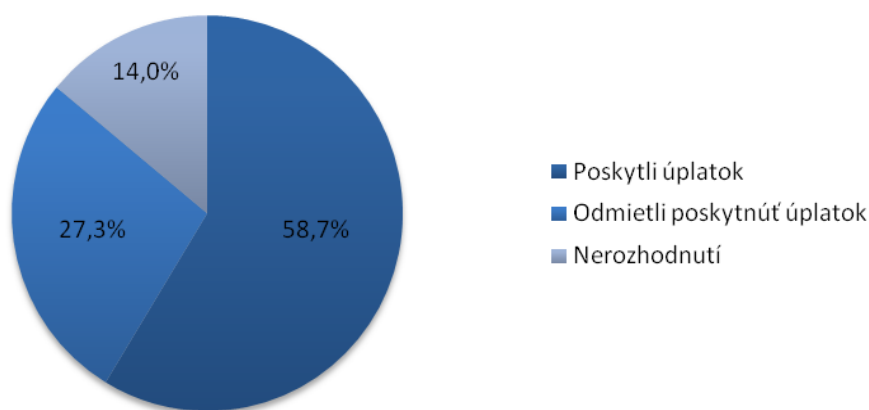
Graf č. 3: Vývoj korupcie podľa sektorov za roky 2007-2012: Reakcie respondentov, od ktorých boli v obdobiach od januára do decembra v rokoch 2007-2012 požadované úplatky (v %).

Zdroj: TRANSPARENCY INTERNATIONAL – GREECE. 2012. *National Survey on Corruption in Greece 2012: Summary presentation of survey results*. Online dostupné na: <http://en.transparency.gr/Content.aspx?page=15>.

Ako však už vieme, nie len osoby prijímajúce úplatok sa podieľajú na tejto nezákonnej činnosti. Preto je dôležité pozrieť sa aj na štatistiky subjektov, ktorí boli ochotní úplatok poskytnúť.

Graf č. 4: Reakcie respondentov na žiadosť o poskytnutie úplatku v roku 2012 (v %).

Zdroj: TRANSPARENCY INTERNATIONAL – GREECE. 2012. *National Survey on Corruption in Greece 2012: Summary presentation of survey results*. 2012. Online dostupné na internete: <http://en.transparency.gr/Content.aspx?page=15>.

Ak by sme sa chceli pozrieť na priemernú cenu úplatku v Grécku, tak priemerná hodnota za rok 2012 vo verejnom sektore dosiahla výšku 1 228 eur, zatiaľ čo v súkromnom sektore bola jeho výška až 1 442 eur. Ide o priemernú hodnotu, ktorú získala agentúra TIG reakciami 554 respondentov vo verejnom sektore a 222 respondentmi v sektore súkromnom.⁵

Príčin, ktoré viedli k súčasnej korupčnej situácii je mnoho a ich participácia na nej je rôzna. Globálna koalícia proti korupcii TI považuje za hlavné príčiny nasledujúce:

- nefunkčná demokracia,
- absencia transparentnosti v práci vlády,
- závislosť verejnej administratívy od politických strán,
- slabé zákony,
- byrokracia,
- absencia auditov a sankcií,
- legislatívna komplexnosť,
- iracionálnosť v štátnom hospodárení,
- nedostatok pravidiel správania sa vo verejnom a súkromnom sektore,
- komplexný mechanizmus na identifikáciu korupcie a nestráženej nezávislosti autorít a mechanizmus auditu,
- tolerantné zmýšľanie, ktoré ovplyvňuje ľudské správanie,
- a iné.⁶

Záverom

Grécko je v rámci EÚ považované za krajinu v najvyššou korupciou. Možným riešením na zmiernenie korupcie v súkromnom i verejnom sektore by mohlo byť zaistenie nezávislosti súdnictva. Následne by súdy mali trestať úradníkov, ktorí prijali úplatok, ako aj úplatkárov, a to bez výnimiek. Je totiž dôležité, aby obyvateľstvo videlo, že trestom sa nevyhnú ani politické osobnosti či veľké korporácie. Podporu by mohli poskytnúť aj rôzne propagácie odsudzujúce korupciu. Takýmto spôsobom by mohlo byť obyvateľstvo vedené k prehodnoteniu ich doterajšieho prístupu ku korupcii.

⁵ TRANSPARENCY INTERNATIONAL – GREECE. 2012. *National Survey on Corruption in Greece – 2012*. Grécko: Transparency International – Greece, 2012. Online dostupné na: <http://en.transparency.gr/Content.aspx?page=15>.

⁶ DAMASKOU, A. 2012. *National integrity system assessment – Greece*. Grécko: Transparency International – Greece, 2012. Online dostupné na: http://www.transparency.org/whatwedo/pub/nis_greece_2012. ISBN 978-960-99036-1-5.

Použitá literatúra:

1. DAMASKOU, A. 2012. *National integrity system assessment – Greece* [online]. Grécko: Transparency International – Greece, 2012. Online dostupné na: http://www.transparency.org/whatwedo/pub/nis_greece_2012. ISBN 978-960-99036-1-5.
2. ĎURAJKOVÁ, D. – ZEMANOVIČOVÁ, D. – ZUBERSKÁ, M. 2004. *Celospoločenský problém – Korupcia II (metodická príručka)*. Bratislava : Transparency International Slovensko, 2004. ISBN 80-89041-78-7.
3. KOCH, A. 2012. *Corruption perceptions index 2012 and the european financial crisis*. 2012. Online dostupné na: <http://blog.transparency.org/2012/12/06/corruption-perceptions-index-2012-and-the-european-financial-crisis/>.
4. TRANSPARENCY INTERNATIONAL – GREECE. 2012. *National Survey on Corruption in Greece 2012: Summary presentation of survey results*. 2012. Online dostupné na: <http://en.transparency.gr/Content.aspx?page=15>.

Zuzana Holková

Marián Vongrej

Ekonomická univerzita v Bratislave

Národohospodárska fakulta

Dolnozemska cesta 1

852 35 Bratislava

zuzana.holkova@zoznam.sk

marian.vongrej@euba.sk